

Godło SPON-u
autorstwa rzeźbiarza ludowego,
niepełnosprawnego
Czesława Birra

Razem Różniej

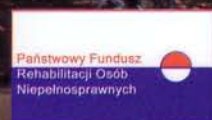
SPON

w Sopocie

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym SPON
Organizacja Pożytku Publicznego
SOPOT   **Grudzień 2010 R**   **NR 28**   **ISSN 1731-3082**
KRS nr 0000049858

W numerze m.in.: Trudno uwierzyć – nasz SPON ma już 20 lat!!! (str.5),
JEZIORAK 2010 – super wycieczka! (str. 18), Stowarzyszenie OLIGO
– co robiliśmy w 2010 roku (str. 19), Sopotkie Targi Seniora (str. 27)

SPIS TREŚCI

Od redakcji	3
Podziękowania	4
Trudno uwierzyć – Nasz SPON ma już 20 lat!!!	5
Przeznacz 1% podatku na rzecz Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym SPON	8
Darowizny na cele pożytku publicznego	10
Jak pomóc osobom z dysleksją? <i>EMBED Project</i> – Wdrażanie metod wspomagających uczenie się <i>Sylvia Knot, Ian Smythe, Magdalena Ziemnicka</i>	11
Czy osoby niepełnosprawne są bardziej narażone na przemoc niż osoby pełnosprawne? <i>Sylvia Knot</i>	14
Jeziorak 2010 – super wycieczka!	18
Stowarzyszenie OLIGO. Co robiliśmy w 2010 r. <i>Iwona Kotula</i>	19
Nowy Projekt SPON. Wsparcie Niepełnosprawnych Dzieci (The Triangle Of Social Services For People With Disabilities)	21
Jak zmierzyć efekty edukacji nieformalnej? <i>Urszula Hadrych, Sylvia Knot</i>	23
Ulga rehabilitacyjna	24
Starość – powalczmy o jej jakość	26
Sopockie Targi Seniora <i>Agnieszka Niedaltowska</i>	27
Zima a masa ciała <i>Maria Fall-Lawryniuk</i>	29

Nagroda Prezydenta Miasta Sopotu SOPOCKIE SERCE dla Stowarzyszenia SPON

Z dumą i radością informujemy Państwa, że Nagrodę Prezydenta Miasta „Sopockie Serce” w roku 2010 otrzymało Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym SPON. Nagrodę otrzymaliśmy za znaczące osiągnięcia na rzecz środowiska lokalnego.

Nagroda została wręczona podczas VIII Sopockiego Festynu Organizacji Pozarządowych, który odbył się 4 września 2010 roku na Skwerze Kuracyjnym przy sopockim molo.

Przyznana Nagroda niezwykle nas ucieszyła. Jesteśmy bardzo dumni. Za kilka miesięcy będziemy obchodzili 20-lecie istnienia – czyż mogliśmy otrzymać lepszy prezent?

Serdeczne gratulacje dla wszystkich członków, wolontariuszy i sympatyków Stowarzyszenia SPON!

Pismo współfinansowane ze środków:

Państwowego Funduszu
Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Oddział Pomorski – Gdańsk

Urzędu Miasta
Sopotu

Stowarzyszenia Pomocy
Osobom Niepełnosprawnym
SPON w Sopocie

Zdjęcie na okładce zostało udostępnione przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Sominino.

PISMO STOWARZYSZENIA POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

PISMO STOWARZYSZENIA POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM „SPON” W SOPOCIE

Wydaje: Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „SPON” w Sopocie
81-805 Sopot, Al. Niepodległości 783, tel. 58 551 12 63, e-mail: spon.sopot@wp.pl
Numer zamknięto 23.12.2010 r.
Redaguje zespół.
Druk: PPHU „Valdi – Druk” Jan Jaskulski, 80-306 Gdańsk, ul. Polanki 74 B, tel. 58 556 09 11, www.valdi-druk.pl
Nakład: 1000 egz.

Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian i skrótów w nadesłanych artykułach i listach.

The Editor reserves the right to shorten articles and to give them our titles.
We thank you for your understanding.

JAK POMÓC OSOBOM Z DYSLEKSJĄ? – WDRAŻANIE METOD WSPOMAGAJĄCYCH UCZENIE SIĘ

SYLWIA KNOT, IAN SMYTHE, MAGDALENA ZIEMNICKA

„Projekt EMBED w CKU Sopot”

Od 2008 roku Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Bohaterów Wybrzeża w Sopocie (CKU Sopot) realizuje międzynarodowy projekt poświęcony wspieraniu osób z dysleksją w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt EMBED (Embedding Dyslexia-Responsive Practices in Lifelong Learning) realizowany jest w 6 krajach Unii Europejskiej w ramach nadzorowanego przez Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego programu na lata 2007-2013 „Uczenie się przez całe życie”. Partnerzy projektu opierają się na wiedzy i rezultatach zgromadzonych w ciągu 10 lat pracy nad dysleksją w ramach projektów współfinansowanych przez Unię Europejską w następujących obszarach: zrozumienie dysleksji, rola rodziców i edukacji szkolnej, trudności związane z dysleksją w wieku dorosłym, prawa dyslektyków oraz technologie wspierające.

Rezultaty pracy znajdują państwo na stronie internetowej projektu: www.embeddyslexia.eu oraz www.cku.sopot.pl sekcja „projekty”.

Zapraszamy do korzystania nauczycieli i osoby z dysleksją oraz rodziców dyslektyków. Zachęcamy również do przeczytania poniższego artykułu doktora I. Smythe z Uniwersytetu w Wales oraz M. Ziemnickiej – specjalistki w zakresie wsparcia osób z dysleksją.

Artykuł ten został napisany w celu wspierania dokonywania wyboru przez polskich odbiorców oprogramowania „text-to-speech”, czyli odczytującego na głos tekst wyświetlany na ekranie.

*Sylwia Knot
– koordynator projektów
europejskich w CKU Sopot*

Zamiana tekstu na mowę
– nieodzowna pomoc dla dyslektyków

Możliwość niedrogiego używania oprogramowania typu „text-to-speech” – prosty wybór

Oprogramowanie typu „text-to-speech” pokonało długą drogę od głosu robota, który charakteryzował wystąpienia profesora Stevena Hawkinga po wyrafinowany, naturalny głos z intonacją. Słuchający może zastanawiać się, czy to naprawdę nie jest głos człowieka.

Dzięki udoskonalonym głosom oprogramowanie jest szerzej akceptowane. Wzrastają możliwości jego wykorzystania przez osoby niepełnosprawne, w tym przez osoby z dysleksją.

Rozwój technologii i walka firm komercyjnych o swoją pozycję na rynku powodują spadek kosztów oprogramowania do poziomu, który może zapewnić dostęp wszystkim zainteresowanym.

Rosnąca świadomość dostępnych zasobów poprzez upowszechnianie ich przez takie projekty jak EMBED (<http://www.embeddyslexia.eu>) i Dare (<http://www.dareproject.eu>) zwiększają jeszcze te możliwości. Profesjonaliści pracujący z osobami z dysfunkcją wzroku znają takie programy jak Jaw s i jego potencjał otwarcia świata dla wielu osób, który bez tego programu byłby dla nich niedostępny. Jednak fundusze rządowe kurczą się, a liczba szukających pomocy zwiększa się, dlatego zapotrzebowanie na efektywne kosztowo rozwiązanie, często finansowane przez samego użytkownika, stają bardzo istotne.

Powszechnie uważa się, że programy odczytujące pliki tekstowe są bardzo drogie. W istocie składają się one z dwóch elementów: głosu, który dostarcza dźwięk, oraz z interfejsu, który zarządza tekstem i kontroluje głos. Kiedy rozdzielimy te

dwa elementy, okazuje się że wcale nie musi być to takie drogie, jak mogłoby się wydawać.

Głos można kupić u wielu dostawców, w tym w polskiej firmie Ivona. Jakość głosów jest doskonała, a ceny zaczynają się od ok. 80 złotych. Głos może być używany we współpracy z bezpłatnym oprogramowaniem, takim jak Balabolka, w którym jest polskie menu.

Oprogramowanie to pozwala na importowanie dokumentów z Worda, a także kopiowanie i wklejanie lub wpisywanie w polu tekstowym. Pozwala to na korzystanie z oprogramowania do czytania dokumentów elektronicznych on-line i off-line (Word, PDF, e-książki itp.), czytanie tekstów w Internecie, dokonywania korekty własnej pracy, wymowy wyrazu lub frazy, czytania e-maili i czatów, słuchania poprawnej wymowy słów angielskich, słuchania pisanych zdań, wyrazów, a nawet liter (więcej, patrz I. Smythe. *Dyslexia in the digital age*. Continuum Books. London, 2010).

Funkcjonalność tego bezpłatnego oprogramowania doprowadziła do jego szerokiego zastosowania dla osób z dysleksją w wielu instytucjach w Polsce. Oprogramowanie nie tylko pozwala osobom z dysleksją używać go w rozmaitych sytuacjach wymienionych powyżej, ale również może być zapisany jako plik MP3, do słuchania z dala od komputera (np. w telefonie komórkowym).

W celu zapewnienia optymalnej formy porównania oprogramowań „text-to-speech”, Smythe i Molhova (2010) opracowali model, składający się z czterech głównych elementów: (1) dopasowanie realnego świata do rzeczywistych potrzeb, (2) kontrola nad programem, jego intuicyjność, (3) stan systemu, (4) Pomoc. W naszej ocenie oprogramowania Balabolka wzięliśmy pod uwagę każdy z tych elementów i sugerujemy, że jeżeli ktoś będzie porównywał oprogramowania, powinien wziąć pod uwagę następujące jego funkcje:

Pozwala na podświetlanie czytanego tekstu, umożliwia podzielenie pliku na pliki mp3 na poziomie akapitu i zdań w razie potrzeby może być używany z każdym głosem.

- Przyciski są małe, ale większość funkcji ma skróty klawiaturowe. Oprogramowanie jest w dużej mierze intuicyjne i zgodne z innymi podobnymi programami.
- Podczas zapisywania do mp3, pokazuje się wyraźny pasek narzędzi.
- Pomoc nie jest niezbędna, gdyż większość funkcji jest intuicyjna.

Podsumowując, koszty oprogramowania typu „text to speech” nie są już powodem ograniczającym szerokie jego wykorzystanie. Nie ma też potrzeby uczenia się słuchania niewygodnego głosu robota, który stanowi podstawę oprogramowania dla niewidomych. Aby uzyskać pełną listę dostawców i innych zasobów wspomnianych tutaj, odwiedź: <http://www.edubridge.info.pl>

Dostępne interfejsy:

- Bezpłatne: Balabolka, Ivona mini-czytnik
- Płatne: Ivona, Claro

Dr Ian Smythe – profesor wizytujący w School of Education, University of Wales, Newport, autor książki "Dyslexia in Digital Age" („Dysleksja a technologie wspierające”).

Magdalena Ziemnicka – kierownik EduBridge, firmy zajmującej się szkoleniem i wsparciem osób z dysleksją.

Magdalena Ziemnicka – kierownik EduBridge, firmy zajmującej się szkoleniem i wsparciem osób z dysleksją.

Project EMBED in Poland

Since 2008 the Centre for Continuing Education (CCE) in Sopot implement international project aimed to support individuals with dyslexia in learning process throughout their life. EMBED project (Embedding Dyslexia-Responsive Practices in Lifelong Learning) is delivered in 6 EU countries in the framework of Lifelong Learning Programme for 2007-2013, supervised by the Education, Audio-visual and Culture Executive Agency (EACEA).

The base for EMBED project is the knowledge

and the results of projects financed by the European Union accumulated over 10 years of work in the following areas: understanding dyslexia, the role of parents and school education, the difficulties of dyslexic in adulthood, rights of dyslexic and support by new technologies.

The results of EMBED partners work can be found on the following web-sites: www.embeddyslexia.eu and www.cku.sopot.pl section 'projekty'. We invite teachers, parents and individuals with dyslexia difficulties to visit these websites. We also suggest to read the following article of dr. I. Smythe of the University of Wales, and M. Ziemnicka – a specialist in helping individuals with dyslexia.

This article was written to support those making choices about text-to-speech.

Sylvia Knot

– Project coordinator in CCE Sopot

Cost effective text-to speech: a simple alternative

Text-to-speech has come a long way from the robotic sound that characterised Prof Steven Hawking to become a sophisticated natural voice with intonation which may, if only for a second or two, make you wonder if you were listening to a real person speaking.

With improved voices comes wider acceptance, and the potential for them to be used with a wider print-disabled audience including the dyslexic individual. And as markets increase, and more commercial players vie for a position, so costs drop to level that ensure access for all become a viable proposition. Increased awareness of the available resources through such projects as Embed (<http://www.embeddyslexia.eu>) and Dare (<http://www.dareproject.eu>) further advance the potential. Those working with the visually impaired will be well aware of programs such as Jaws, and its potential to open up a world to many that otherwise would be inaccessible. However, as government funding becomes stretched especially when increased numbers are seeking help so the

need for cost effective solutions, often funded by the user themselves, becomes paramount.

Many people think of text-to-speech software as a single, very expensive, package. But when broken down, it becomes apparent that there are two components: The Voice, which provides the sound, and The Interface, which manages the text and controls The Voice. When we separate the two, we can seek effective solutions for each.

The Voice can be purchased from a number of sources including the Polish company Ivona. Quality is excellent, and prices start from around 30.

These voices can be used in collaboration with free software such as Balabolka, which include Polish menus. This software allows you to import Word documents as well as copy and paste or type in the text box. This will allow you to use the software to reading online and offline electronic documents (Word, PDF, e-books etc), read text on the internet, proofreading (or prooflisten) one's own work, check pronunciation of a word or phrase, reading email and chat, hear how some English words are pronounced correctly, and read as you type at the sentence, word or even letter-by-letter level. (For a fuller description of each of these, see Smythe, 2010.)

The functionality of this free software has led to its wide adoption in many institutions across Poland for the dyslexic individual. Not only does it allow the individual to use it in the diverse contexts listed above, but also the output can be saved as an mp3 file, to be listened away from the computer, and even on the mobile phone.

There are many commercial alternatives to the above. However, in order to provide some form of heuristics to compare and contrast text-to-speech software, Smythe and Molhova (2010) developed a model with four key components: 1) Match to real world and real needs: 2) Control: 3) System status: 4) Help.

In our evaluation of Balabolka, we considered each of these, and suggest that anybody comparing the alternative consider the following functionality of the free Balabolka:

- Allows text highlighting (for tracking), allows the file to be broken down into mp3 files at pa-

ragraph and sentence level if required. It can be used with any voice.

- Buttons are small, but most functions have keyboard shortcuts. The software is largely intuitive and consistent with other similar software. It may not be idea for the visually impaired.
- When saving to mp3, there is a clear status bar. It has been found to be very stable.
- Help is minimal, though most functionality is self-evident.

In conclusion, the option of a complete text-to-speech system for just 40 has proven to have opened whole new world to many students. No longer is economics the main constraint. No longer is there a need to train yourself to the robotic voices that were the mainstay of the visually impaired for many years.

For a full list of suppliers and other resources mentioned here, visit www.tinyurl.com/mzttts.

This page was created to support those making choices about text-to-speech for Polish.

Possible Interfaces

- Free – Balabolka, Ivona mini-reader
- Commercial – Ivona, Claro

Dr Ian Smytbe is Visiting Professor at the School of Education, University of Wales Newport, and author of book on dyslexia and technology.

Magdalena Ziemnicka is a Disability Officer at The Jagiellonian University, Krakow and Director of EduBridge, a company dedicated to training and support of individuals with disabilities.

CZY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE SĄ BARDZIEJ NARAŻONE NA PRZEMOC NIŻ OSOBY PEŁNOSPRAWNE?

SYLWIA KNOT

CENTRUM KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W SOPOCIE

Od 1 grudnia 2008 do końca listopada 2010 roku Sopockie Centrum Kształcenia Ustawicznego (CKU Sopot) realizowało międzynarodowy projekt „VILSIP – Przemoc a niepełnosprawność”, poświęcony rzadko poruszanemu problemowi przemocy dotyczącej osoby niepełnosprawnej. Celem projektu było zapobieganie i zwalczanie wszelkich form przemocy, co było też celem Programu Daphne III, w ramach którego projekt był współfinansowany.

W Bułgarii, Wielkiej Brytanii i w Polsce w ramach projektu zrealizowanych zostało kilka dużych konferencji oraz cykl wizyt szkoleniowych, podczas których prawnicy, dziennikarze, szefowie organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz same osoby niepełnosprawne włączone w działania projektu prowadzili spotkania informacyjne niosące przesłanie projektu.

W trzech konferencjach w Polsce udział wzięło blisko 350 osób, w czternastu wizytach szkoleniowych uczestniczyło przeszło 450 osób.

Potrzeba podjęcia tego tematu zaskoczyła organizatorów, w związku z powyższym zorganizowane zostały dodatkowe wizyty szkoleniowe. Partnerzy projektu za zadanie postawili sobie dotrzeć do różnych grup społecznych, zarówno do profesjonalistów, jak i do osób, które na co dzień nie zastanawiają się nad problemami niepełnosprawnych. Swoje działania skierowali do osób w różnym wieku i np. do dzieci i młodzieży docierali poprzez zorganizowane w szkołach konkursy plastyczne, do dorosłych zaś poprzez doskonalenie zawodowe, projekcje i dystrybucję filmu dotyczącego problemu, badania na temat świadomości społeczeństwa czy w końcu poprzez oferowanie bezpłatnych produktów projektu, m.in. jego publikację.